

SALAZARY ACHA, J. de, *Manual de Genealogía Española*, Madrid, Hidalguía, 2006.

El llibre que ressenyem ara és el que podríem considerar com el primer manual universitari, publicat a Espanya, sobre aquesta –per a nosaltres i els nostres consocis i alumnes– tan important matèria que és la Genealogia. Ve avalat pel prestigi editor d'*Hidalguía*, en una nova etapa de la seva llarga i fecunda vida en l'àmbit de les nostres disciplines, així com per la UNED. També per la reputació i l'autoritat del senyor Salazar, persona conegudíssima en el mateix món.

L'obra és un compendi de tota la teoria i la pràctica que coneix l'autor, i que no és poca, sobre el tema. Hi trobem en primer lloc la puntualització segons la qual la Genealogia és una "rama autònoma de les Ciències Socials" (p. 40), si bé relacionada amb la Història i moltes altres disciplines que tenen l'home com a objecte d'estudi. Seguidament la vincula amb l'emblemàtica, analitza l'evolució de l'interès per aquesta "noble afecció" al llarg del segle XX i assenyalava, com a mostra, que passats alguns anys de la recordada sèrie americana "Arrels", avui es calcula que són 80 milions els genealogistes que hi ha als EUA. El desarrelament, les migracions, la vida urbana, l'augment del nivell cultural i internet en tenen la principal culpa.

L'estructura de l'obra i els títols dels capítols no són el més novedós. Si fa no fa, són els habituals en les obres ja conegudes sobre la disciplina. Crec que destaca, però, el nivell d'aprofundiment, la claredat expositiva, l'experiència investigadora i el coneixement pràctic que l'autor ha sabut abocar al llarg de totes i cadascuna de les pàgines del llibre, que sap conjuminar la generalització sobre molts aspectes relacionats amb la investigació genealògica, amb la dada o les dades empíriques que avalen allò que l'autor afirma en cada moment. Un dels capítols més interessants, en el qual el domini de l'autor llueix, encara més que en la resta, i ja resulta difícil, és el VII, que tracta de la investigació genealògica medieval. Em penso que seran molts els afeccionats, i fins i tot els més avesats investigadors, que trobaran nous camins, tal vegada insospitats,

que potser els permetin descobrir alguna generació més en els seus arbres genealògics.

Al costat d'una necessària claredat en l'enumeració i definició de conceptes, com ara el parentiu i els seus tipus (p. 114-115), o el detall de les fonts de la genealogia (p. 123-129), trobem la guia pràctica per saber "de quin pa hem de fer les sopes", com s'escau en tractar de la valoració crítica de les fonts, encetada amb el principi general (sovint ignorat o oblidat) segons el qual "Cada document només fa fe incontrovertible del fet que es volia registrar, però no de les altres informacions". Preguntem-nos, amable lector: en quantes partides no hem trobat informacions incongruents amb les que ja teníem i això ens ha fet ballar el cap, per no seguir un principi tan meridianament clar com l'enunciat?

Destaquen i molt els quirats del llibre (p. 167) quan diu coses que en d'altres disciplines semblarien de "Perogrullo" i fins i tot constituïrien un demèrit per al seu autor. És el que passa a la pàgina 17 en llegir que "el estudio *completo y moderno* de genealogías familiares que es, sin la menor duda, el auténtico objeto de nuestra ciencia." (El subratllat és nostre). O sigui que, ja ho sabeu, *Salazar dixit*: cal elaborar molts arbres genealògics, redactar les corresponents genealogies i, si és possible, publicar-les, pel mitjà que sigui, per exemple en les pàgines del nostre *Paratge*, que les tenen ben obertes per a tal propòsit.

El mètode prosopogràfic, l'estudi de la cronologia, de l'onomàstica, dels nobiliaris, de les obres dels genealogistes que ens han precedit, les proves de noblesa, els sistemes d'exposició i representació genealògica, etc. i més, ho trobareu en aquestes pàgines de contingut sòlid i rigorós, però alhora carregades de didacticisme i de l'humor personal del seu autor, el mateix que van poder conèixer els assistents a la lliçó inaugural de la SCGHSVN del curs 2007-2008. De "peccata minuta" podríem qualificar l'errada pel que fa al nombre de socis de la nostra entitat (p. 78) o l'absència de comentari del sistema de tractament d'informació genealògica més nostrat, el GDS, quan aborda aquest tema (p. 227). Més injustificada trobo la crítica, un pèl

exacerbada, als germans García Carraffa (sovint denigrats amb fúria per qualsevol genealogista incipient), quan parla del tractament que se n'ha de fer de la seva obra. La senyora Flora Puntos ja va demostrar, a la seva Tesina sobre els Cabero, el que se'n pot treure de tibar només d'un fil (d'una línia volem dir) dels García Carraffa, gràcies als quals un servidor va aprendre a redactar i entendre què és una Genealogia.

Bé, en qualsevol cas, s'ha de consignar per escrit el que molts m'heu sentit de paraula: des dels meus començaments en l'estudi d'aquesta disciplina, ara fa gairebé vint anys, no havia trobat un llibre del qual aprendre coses noves de Genealogia, un llibre que he llegit amb plaer d'una tirada, però que m'ha calgut i em caldrà per molt de temps, rellegir i estudiar.

Valerià C. Labara Ballestar

RUIZ-DOMÈNEC, J.E., *Quan els vescomtes de Barcelona eren. Història, crònica i documents d'una família catalana dels segles X, XI i XII*, Barcelona, Fundació Noguera, 2006.

El passat 26 de juny de 2007 a la Real Acadèmia de Bones Lletres José Enrique Ruiz-Domènec, catedràtic d'història medieval de la Universitat Autònoma de Barcelona, acompanyat del seu mestre, l'il·lustre historiador Martí de Riquer, i de Pere Molas, president de la Real Acadèmia de Bones Lletres, Joan Josep López Burniol, president de la Fundació Noguera, Joan-Albert Valls, advocat, i del conseller de governació i administracions públiques d'aquell moment, Joan Puigcercós; va presentar la seva última obra *Quan els vescomtes de Barcelona eren. Història, crònica i documents d'una família catalana dels segles X, XI i XII*.

Com bé s'indica en el seu títol, l'obra analitza la història de la família dels vescomtes de Barcelona i senyors del castell de la Guàrdia de Montserrat durant els segles X, XI i XII. I ho fa a través de la documentació que ha generat la seva activitat i

que es troba conservada als arxius de l'Abadia de Montserrat, l'Arxiu Reial (o de la Corona d'Aragó), el de la Catedral de Barcelona, el Capítular de Solsona, el Capítular de la Seu d'Urgell, el de la Catedral de València, l'Archive Départemental des Bouches-du-Rhône, el Archivo Histórico Nacional, el Ducal de Cardona, el Archivo Vaticano i la Biblioteca Real de Palacio (de Madrid). En total es presenta l'edició crítica de dos cents documents compresos entre el 21 de setembre de 954 i el 30 de gener de 1193; dos cents trenta-nou anys en els quals els vescomtes veuen créixer la seva importància política i econòmica als comtats catalans, però també en els que la família es diluir fins a desaparèixer a finals del segle XII amb Berenguer de la Guàrdia, l'últim vescomte de Barcelona. I és que com bé cita Ruiz-Domènec «François de Chateaubriand a les *Memòries d'ultratomba*: "l'aristocràcia té tres èpoques successives: l'època de la superioritat, l'època dels privilegis i l'època de les vanitats. Quan surt de la primera, degenera en la segona i es consumeix en la darrera"».

Quan els vescomtes de Barcelona eren, tot i l'aparença i el rigor de l'editorial que el pública, és una obra que pretén trencar la rigidesa científica d'aquest tipus d'estudis acadèmics, molt en la línia del tarannà del seu autor, qui sempre s'ha deixat endur per la fluïdesa de les seves paraules, fet pel qual s'ha guanyat un bast públic fidel. Ell mateix ho expressa clarament quan diu "El llibre està adreçat, per tant, a persones que els llegui de llegir sobre els homes i les dones del passat i sobre els factors que condicionen la seva activitat. No opino sobre altres maneres de fer història, incrustades sisplau per força en el món acadèmic i que, tanmateix, convencen no pocs lectors".

L'obra per tant resta a mig camí entre els estudis del món científic, que difícilment en surten d'ell, i les mediàtiques obres de l'autor com *El despertar de las mujeres. La mirada femenina en la Edad Media* (1999), *Ricard Guillem o el somni de Barcelona* (1999) o *La ambició del amor: historia del matrimonio en Europa* (2003), entre moltes d'altres. Potser per això, no satisfà ni al gran públic ni als acadèmics; a als primers perquè resta lluny del seu